HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

משל צבור: גמ' [א]מה[א] ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה ולא מצאו עצים בלשכה [א]ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן ומסרום לצבור וקרבו מהן קרבנות צבור והתנו עמהן נביאים שביניהן שאפי' לשכה מליאה עצים ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחילה אמר רבי אחא דרבי יוסה היא דרבי יוסה אומר אף הרוצה מתנדב שומר חנם ר' יוסי (אסי) בשם רבי אילא דברי הכל היא מה פליגין בגופו של קרבן אבל במכשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה קרבן יחיד לקרבן צבור תני[ב] [ב]אשה שעשתה כתונת לבנה (צריכה למסור) כשירה ובלבד שתמסרנה לצבור אמר רבי אחא דרבי יוסי היא דרבי יוסי אומר אף הרוצה מתנדב שומר חנם רבי יוסי (אסי) בשם ר' אילא דברי הכל היא מה פליגין בגופו של קרבן אבל במכשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה קרבן יחיד לקרבן צבור [ב]מתני' פליגי על רבי יוסי אותן[ג] הימים נוהגין בשעת קרבן ושלא בשעת קרבן רבי יוסי אומר אינן נוהגין אלא בשעת קרבן בלבד [ג]ועוד מן הדא דתניא (א)אמר[ד] רבי אליעזר בי רבי צדוק אנו היינו מבני סנאה בן בנימין וחל תשעה באב להיות בשבת ודחינו אותו למוצאי שבת [ג]והיינו מתענין ולא משלימין: [ד]העומר ושתי הלחם ולחם הפנים וכל קרבנות הצבור: (מתניתא דר' ישמעאל דר' ישמעאל אמר אין העומר בא מן הסוריא) תמן[ה] תנינן [ד]כל קרבנות היחיד והצבור באין מן הארץ ומן חוצה לארץ מן החדש ומן הישן [ה]חוץ מן העומר [ו]ושתי הלחם שאין באין אלא מן החדש ומן הארץ (ב)רב חונה בשם רבי ירמיה דרבי ישמעאל היא דרבי ישמעאל אומר אין העומר בא מן הסוריא תמן[ו] תנינן עשר קדושות הן [ז]ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאין ממנה העומר והביכורים ושתי לחם מה שאין מביאין כן מכל הארצות (ג)ר' חייא (חונה) בשם רבי ירמיה דרבי ישמעאל היא דרבי ישמעאל אמר אין העומר בא מן הסוריא תמן[ז] תנינן ר' ישמעאל אומר מה חריש רשות אף קציר רשות [ה][ח]יצא קציר העומר שהוא מצוה (ד)ר' ישמעאל כדעתיה דר' ישמעאל דאמר אין העומר בא מן הסוריא כדעתיה דאמר יצא קציר העומר שהוא מצוה מאן תנא שומרי ספיחית בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ר' ישמעאל היא א"ר יוסה דברי הכל היא לא מצאו בסוריא מביאין אותן מספיחין שבארץ ישראל ההן עומר (ה)מהו שיזרע בתחילה ר' חייא בר אדא בעי קומי רבי מנא לא נמצא [ט]כקומץ על השיריים שאינן נאכלין [א] א"ל נעשה כחמשה דברים שהן באין בטומאה ואין נאכלין בטומאה כיצד הוא עושה נוטל מעות מן השולחני (ו)ונותן לקוצרין ולשומרין עד שלא יקרב העומר ומביא מעות מתרומת הלשכה ומחללין עליו (ז)וטבות כן (ר' יוסי בשם) רבי אחא בשם רבי בא כל[ח] מה שיתן הן הן דמיו משעה הראשונה תנא[ט] אף בפתחי אבנים כן כיצד הוא עושה (ח)נוטל מעות משולחני ונותן לחוצבין ולסתתין עד שלא תינתן על גבי הדימוס ומשניתן על הדימוס [י]מביא מעות מתרומת הלשכה ומחללין עליה וטבות כן ר' יוסי (בשם רבי אחא) בי רבי בון בשם שמואל [ב] כל מה שיתן הן הן דמיה משעה הראשונה:

מתני'

קרבן העדה

קרבן יחיד אינו משתנה לשל צבור: **גמ' מה ראו וכו'.** אמתני' דפ"ד דתענית קאי דתנן התם זמן עצי הכהנים והעם תשעה וקשיא ליה מה ראו להימנות הא אפי' כל יחיד יכול לנדב עצים כדתנן לקמן פ"ו: **אלא בשעה וכו'.** וקמ"ל שהעצים שלהן קודמין לכל שאר עצים שבלשכה: **הנביאים שבוניהן.** שהיו באותו הדור כגון חגי זכריה ומלאכי ועזרא ונחמיה: **אלא משלהן.** מעצים שהתנדבו הן: **דר"י היא.** הא דאמרינן שעצים לקרבנות צבור באים בשל יחיד אתיא כר' יוסי דמתני': **דברי הכל היא.** ואפילו כרבנן דע"כ לא פליגי רבנן ור"י אלא בגופו של קרבן: **אבל במכשירי קרבן.** כגון עצים לקרבנות הכל מודים דמשתנה מיחיד לצבור: **כתונת לבנה.** הכהן לשרת בו בקדש: **צריכה למסור לצבור.** מיהו אם מסרה מותר לעבוד בו: **במכשירי קרבן.** כגון כתונת: **ה"ג מתני' מסייעא לר' יוסי.** וה"פ מהך ברייתא דמגילת תענית מוכח כדאמר ר' יוסי בשם ר' אילא דד"ה היא: **בשעת הקרבן.** בזמן שבהמ"ק קיים: **ר"א אין נוהגין אלא בשעת הקרבן.** ש"מ דרבנן דפליגי עליה דר"י סוברים דנוהג אפי' שלא בשעת הקרבן ופשיטא שמודים שהיו זמנים להבאת העצים וכמתניתין דתענית: **והיינו מתענין ולא משלימין.** מפני שיו"ט שלהן היה שבני סנאה בן בנימן הקריבו עצים בעשרה באב כדתנן בתענית פ"ד וזה היה ודאי אחר החורבן דבזמן הבית אין נוס בט' באב ואם"ד דלא היו העצים אלו אלא לצורך קרבנות יחיד ודינו כקרבן יחיד למה יהיה להן יו"ט אף שלא בשעת קרבן בשלמא בשעת קרבן ניחא דאף יחיד שמביא קרבן הוה ליה כיו"ט כדאמרינן בריש פרק מקום שנהגו אלא לאחר החורבן מ"ט אלא ודאי דאף לקרבנות צבור התנדבו אלו ונשאר היו"ט לדורו' ומסתמא לא פליגי רבנן דמתני' עליה דראב"צ דקי"ל מעשה רב: **מתני'.** דתנן שומרי ספיחים בשביעית וכו' ש"מ דאין העומר ושתי הלחם באין אלא מארץ וכדפרישית במתני' אתיא כר"י דאמר שאין העומר בא מח"ל דאי כר"י בר' יהודה דאמר העומר בא מח"ל ל"ל שומרי ספיחים תיפוק ליה שאפשר להביאו מח"ל: **אין העומר בא מן הסוריא.** רבותא קמ"ל דאפילו מן הסוריא דדמיא לא"י במקצת אינו בא וכ"ש מחו"ל ממש: **תמן תנינן.** מנחות פ"ט: **שאין באין אלא מן החדש.** דכתיב מנחה חדשה: **ומן הארץ.** דגבי שתי לחם כתיב ממושבותיכם וגבי עומר כתיב וקצרתם את קצירה ולא קציר של ח"ל: **תמן תנינן.** בפ"ק דכלים: **והביכורים.** דכתיב ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך: **תמן תנינן.** בפ"ק דשביעית: **מה חריש רשות.** דכתיב בחריש ובקציר תשבות ודרשינן מה חריש דהוא דוקא רשות שהרי אין לך חריש שיחרוש לשם מצוה דאפילו גבי עומר אם מצא חרוש אינו חורש אף קציר נמי שהוא רשות הוא דאסור בשבת אבל קציר של מצוה כגון קציר העומר שמצוה לקצור לשם העומר דוחה שבת: **ה"ג ר"י כדעתיה דאמר אין העומר בא מסוריא.** וכ"ה במס' שביעית וה"פ ר"י לשיטתיה דסובר שאין העומר בא אלא מן הארץ ואפילו בשביעית קוצרין אותו בארץ דקציר דידיה דוחה שביעית מפני שהוא מצוה וה"ה דדוחה שבת: **ד"ה היא.** ומתני' איירי בשנת בצורת ולא מצאו תבואה בחו"ל וצריכין להביא מספיחי א"י: **ההן עומר וכו'.** האי עומר אם אין שם ספיחים מהו שיזרע לצרכו לכתחילה בשביעית: **לא נמצא.** אם נזרע בשביעית כקומץ על שיריים שאינן נאכלין שהרי השיריים אסורין באכילה וקומץ שאינו מתיר שיריים לאכילה אינו קומץ: **נעשה כחמשה דברים וכו'.** דתנן בפרק כיצד צולין חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה העומר ושתי הלחם וכו' וה"נ עומר שנזרע בשביעית אין שיריו נאכל כאילו בא בטומאה: **כיצד הוא עושה.** אמתני' קאי דתנן שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה וקשיא איך הקדש יוצא בלא חילול לכך קאמר שמתחילה לא היו הקוצרין והשומרין מקבלין שכר מהלשכה אלא משלחני ממעות חולין ואח"כ קודם הקרבה מחללין ממעות הלשכה: **ופריך וטבות כן.** וכי טוב הוא לעשות כן הרי כשפודה אותו אינו שוה כל כך כמה שהוציאו עליו לשומרין שהרי צריך לנפותו ומשתייר ממנו הרבה וגם עומר אחד אינו שוה מעות אלו: **כל מה שיתן.** הגזבר הן הן דמיו מעשה הראשונה וה"ז כאילו הם נתנו מעות השומרין: **אף בפתחי אבנים כן.** המסתתין האבנים לצורך בנין הבית לא היו מקבלין המעות מן הגזברים מיד: **לחוצבין.** מן ההר: **ולסתתין.** המרבעין האבנים ומחליקן: **הדימוס.** שורה של בנין: **וטבא היא כן.** הא לפעמים מתקלקלין האבנים קודם שנתנו לבנין נמצא האבנים שנצרכו לבנין אינן שוים כ"כ כמו השכר שנתנו השלחנו':

ריבב"ן

תיבטל אמר ליה ומי קאמינא [אנא] תיבטל ליתי משל אשתקד בעינא כרמל וליכא שכבר יבש וליתי כרמל משל אשתקד בעינן כרמל בשעת הקרבה וליכא דר' יוחנן אמר [כרמל] תקריב ור' אלעזר אמר ראשית קצירך ולא סוף קצירך בשעת הבאתה תהא תחלת קצירה שלאותה תבואה שבאתה ולא סוף קצירך [ואם מייתי] מדאשתקד הויא לה שעת הבאתה סוף קצירך כך פירש רבינו שלמה: **ר' יוסי אמר אף הרוצה מתנדב ושומר חנם אמרו לו אם אתה אומר כן אינן באין משל צבור.** בפ' הבית והעליה (דף קיא) מפרש טעמייהו ומסיק דכ"ע הבטה בהפקר לא קני פי' מה שאדם שומר ברא[י]יה בעלמא בלא זכייה אחרת או חזקה לא קני והכא בחוששין לבעלי זרועות קמפלגי ת"ק סבר תקינו רבנן ד' זוזי למיתב להו מלשכה כי היכי דלא ליתו בעלי זרועות ולשקלו מינייהו ור' יוסי סבר לא חיישינן לבעלי זרועות ומאי אתה אומר הכי קאמרי ליה מדבריך שאתה אומר מתנדב ושומר חנם לדברינו דחיישי' לבעלי זרועות אין תמידין ומוספין באין משל צבור דאחר גם כן יכול לידור תמידין ומוספין א"כ אותן ד' זוזי שהיינו נותנין לשומרין אנו קונין תמידין ונמצא שהן של שומרים:

תקלין חדתין

צבור ולשיטתם השיבוהו: **גמ'** ה"ג **תמן תנינן.** בתענית (כ"ו א'): **תשעה.** באלו הט' זמנים היו הכהנים והעם מתנדבים להביא עצים והיו מקריבים קרבן אותו היום ואפילו היו עצים הרבה למערכה היו אלו מתנדבים ומקריבין באלו ט' זמנים: **מה ראו.** למה הוצרכו לימנות אלו זמנים מיוחדים דכל יחיד יכול להביא נדבה עצים כדלקמן פ"ו: **עמדו אלו כו'.** ולהכי הוצרכו לימנות משום דהיא תקנה דעביד להו הני נביאים כי היכי דלא לידחינהו מאתרייהו: **ומסרום לצבור.** שיהא של צבור וזהו דאמר והקריבו מהן קרבנות צבור: **מלאה עצים.** של צבור: **משל עצמן.** שיהא קרבן נדבתם כדתנן לקמן פ"ו האומר הרי עלי עצים כו': **משלהן תחלה.** מעצים שהתנדבו ובבבלי שם סמיך לה בקרא דנחמיה שנאמר והגורלות הפלנו על קרבן העצים הכהנים הלוים והעם להביא לבית אלהינו לבית אבותינו לעתים מזומנים שנה בשנה לבער על מזבח ה' אלהינו ככתוב בתורה: **דר"י היא.** הא דאמר שעצים דיחיד קרבים לשל צבור הויל ומסרי לצבור כדקאמר ומסרום לצבור דאילו לרבנן לא מהני גבי שומר חנם אף שמוסר לצבור: **במכשירי קרבן.** כגון עצים לקרבנות: **תני האשה כו'.** בתוספתא ספ"ק דיומא: ה"ג **כשרה ובלבד שתמסרנה כו'.** ובגמרא דיומא (ל"ה ב') פריך פשיטא ומשני מ"ד ניחוש שמא לא ימסרנה יפה קמ"ל: **ה"ג** מתניתא פליגא על רבי אחא: **אותן הימים.** ברייתא שנויה במגילת תענית והובאה בתענית (י"ב) ובעירובין (מ"א): **נוהגין.** בשעת קרבן יו"ט דקרבן עצים: **מבני סנאה.** הכי גרסי' לה התוספתא שם: **בן בנימין.** משבט זה: **והתענינו ולא כו'.** ובבבלי שם מסיים מפני שיו"ט שלנו היה. והתם רבנן הוא דאמרי לה דפליגי אר' יוסי וראב"צ בשטת רבנן קאמר לה דס"ל אף שלא בזמן קרבן דהא איהו היה לאחר החורבן מדהזכיר צום ט"ב ולרבי אחא הא לא היה לרבנן קרבן יחיד דעצים דאיהו לא מחלק בין מכשירין לגופו של קרבן. ובברייתא מוכח דהיה קרבן עצים דיחידים כדקאמר ראב"צ אנו היינו כו' החזיקו אותו יום טוב דקרבן עצים דיחידים שלהם ליו"ט: **תמן תנינן.** מנחות פ"ג ב': **מסוריא.** דהיא מקצת א"י כ"ש מכל חו"ל ממש: **תמן תנינן.** פ"ק דכלים: **ה"ג דתנן ר"י אומר מה חריש כו'.** והוא בפ"ק דמ"ק (ג' ב' ד' א' ובמנחות ע"ב א' פ"ג ב' ור"ה ט' א') **דת"ק** דריש ליה באם אינו ענין לשבת תנהו לשביעית ולאסור הקצירה במוצאי שביעית ור"י מתיר הקצירה במוצאי שביעית ודריש לקרא אשבת וע"כ ס"ל דאסור להביא מסוריא דאי מותר להביא מסוריא למה התיר לקצור בשביעית: **ר"י היא.** דס"ל אין העומר בא מסוריא ולכן הוצרכו לשמור הספיחים: **לא מצאו מסוריא כו'.** וגם לרבנן צריכים לשמור הספיחין שבא"י שמא לא ימצאו בסוריא ויצטרכו לספיחין דא"י: **מהו לזרוע בתחלה.** כשאין ספיחין אם מותר לזרוע בשביעית בא"י דהא קצירה הותרה בשביעית לצורך העומר: **כקומץ על השיריים כו'.** דקומץ שאין מתיר שיריו לאכילה אינו קומץ והכא נמי יהיו השיריים אסורין כשיזרע בשביעית: **כחמשה דברים כו'.** דתנן בפסחים (ע"ו ב') ועומר וב' הלחם מיחשב שם והתם ודאי אין שיריו נאכלין ואפי' הכי הוי עומר כשר ה"נ הכא ושפיר מיבעיא להו: **כיצד הוא עושה.** אמתני' מהדר לפרושי כיצד פורעין לשומרי ספיחין דמלשכה א"א להוציא הקדש לחולין להדיא: **ומחללין עליו.** כלומר על העומר שמרוהו ונעשו המעות חולין ומסלקין אותן לשולחני: **וטבות כן.** וכי טוב הוא לחלל מעות הלשכה על העומר דהא מן העומר ילך הרבה לאיבוד נקיותו מפסולת שבו ולשיריים: **הן הן דמיו כו'.** מה שישאר ממנו לעומר הן דמיו שנתן הגזבר משעה ראשונה: **בפתחי אבנים.** אומני הבנין שמסתתין אבנים גם כן היו נוטלין מן השלחני כנ"ל: **חוצבין.** אבנים משרשן: **מסתתין.** לתקן האבנים:

משנת אליהו

ה"ג האשה שעשתה כתונת לבנה כשירה ובלבד שתמסרנה לצבור. וכ"ה בתוספתא ספ"ק דיומא מעשה בישמעאל ב"פ שעשתה לו אמו כתונת מאה מנה והיה עומד ומקריב ע"ג המזבח. שוב מעשה בראב"ח שעשתה לו אמו כתונת מב' רבוא והיה עומד ומקריב ע"ג המזבח כו' האשה שעשתה כתונת כו' כשרה ובלבד שתמסרנה לצבור. ומשמע בפשיטות דגם לעבודת צבור כשרה כדמוכח מהני עובדי דקאמר והיה עומד ומקריב ע"ג המזבח סתם. אך בסוגיין ליכא לאכוחי על קרבן גופיה שהתנדב יחיד לצבור אם כשר ומהני תרין אוקימתין משמע עכ"פ דבגופי' של קרבן פליגי והלכה כרבנן נגד ר"י. אבל בסוגיא דבבלי דר"ה ז' א' מפורש דגם קרבנות שהתנדב יחיד משלו כשרין ובלבד שימסרם לצבור. וכ"פ הרמב"ם פ"ח מהל' כלי המקדש ה"ז. אבל בסוגיא דיומא שם ל"ה ב' מובא ברייתא דתני ר"ה ב"י אחר שכלתה עבודת צבור כהן שעשתה לו אמו כתונת לובשה ועובד בה עבודת יחיד ובלבד כו' פשיטא כו'. והוא כלפי לייא נגד סוגיא דר"ה. דגם דבבבלי לא מחלק בין גופו של קרבן ובין מכשירין אבל שיהיה מכשירין חמורין מקרבנות דאמר כאן דוקא עבודת יחיד. ובמשנה למלך בהל' שקלים ושם בפ"ח מהל' כה"מ האריך הרבה בפלפוליו בדברי התוס' דיומא שם ד"ה ניחוש ע"ש. ומ"ש דסוגיא דירושלמי אתיא כחדא עם סוגיא דר"ה. אינו מובן. דהא לירושלמי לאוקימתא קמא אף במכשירין פליגי ולמסקנא מחלק בין מכשירין אבל בגופי' דקרבן ודאי פליגי רבנן ואסרי. ומסוגיא דמנחות (כ"א ב') אין נ"מ לדינא דשם אליבא דבן בוכרי ומשמע שם דלרבן יוחנן ב"ז לא בעינן כלל מסירה דידהו יפה אלא כיון דחייבין הן וכיון שבאים השקלים ללשכה הוו ככל השקלים ועיין בסוגיא דהכא פ"ק ה"ד. והרמב"ם פסק כסוגיא דר"ה. ומסקנת המ"ל דס"ל דפליגי הסוגיות ודחה כל הסוגיות משום סוגיא דר"ה המפורשת ואפשר דגי' אחרת היה לו להרמב"ם בסוגיא דיומא ול"ג יחיד. דלגי' זו שייך שפיר פשיטא דאל"כ מאי פריך פשיטא טובא קמ"ל דרק עבודת יחיד עובד בה ואפשר דגם גי' התוס' היתה כן ומתורץ כל תמיהת המ"ל שם. ע"ש: **ה"ג מתני' פליגא על ר' אחא כו'** אמר רבי אליעזר בר רבי צדוק כו' ול"ג ועוד מן הדא דהדא מתני' היא וכמו שפירש בקונטרס ובק"ע נדחק מאד בזה:

מסורת הש"ס

א) תענית פ"ד הל"ד מגילה פ"ק הל"ד ובבלי תענית כח א, **ב)** עי' יומא לה ב ולקמן הל"ב, **ג)** ר"ה יט ב, **ד)** תענית יב א, **ה)** מנחות פג ב, **ו)** כלים פ"א מ"ו, **ז)** ירושלמי שביעית פ"א הל"ג, **ח)** עי' תוספתא מנחות פ"י, **ט)** ע' מעילה יד א ב,

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ו מכלי המקדש הל"ט:

ה ב מיי' שם פ"ח הל"ז:

ו ג מיי' שם פרק ו הלכה ט:

ז ד מיי' פרק ו מאיסורי מזבח הלכה טו:

ח ה מיי' שם ופ"ז מתמידין הל"ה:

ט ו מיי' פרק ח מתמידין הל"ב:

י ז מיי' פ"ו מבית הבחירה הל"ג:

יא ח מיי' פרק ז מתמידין הל"ו:

יב ט מיי' פרק י"א מפה"מ ה"כ:

יג י מיי' פרק ח ממעילה הל"ג ד:

נוסחת הבבלי

(א) א"ר אלעזר בר צדוק אנו היינו מבני סנאב כו' ודחינוהו לאחר השבת והתענינו ולא השלמנו: **(ב)** רב הונא בשם ר"י דר"י היא דאמר כו': **(ג)** רב הונא בשם ר"י דר' ישמעאל היא דאמר כו': **(ד)** ר"י כדעתיה דאמר כו' מסוריא מאן תנא כו': **(ה)** מהו לזרוע לכתחילה כו' בעא קדם ר' מני כו': **(ו)** ונותן לקוצרין (ולעומרין) ולשומרין עד כו': **(ז)** וטבות כן ר' יוסי בשם ר' אחא כל כו': **(ח)** מביא מעו' מן השולחני ונותן לחוצבין כו' הדימוס אח"כ מביא כו' ר' יוסי בשם ר' אחא כל כו':

הגהות הגר"א

[א] נ"ל תמן תנינן זמן עצי כהנים וכו'. והוא בתענית (כו:): **[ב]** ה"ג מתני' פליגא על ר' אחא: **[ג]** מלות ועוד מן הדא דתניא ל"ג דהא הדא מתני' היא ובק"ע נדחק מאוד בזה: **[ד]** מן העומר ושתי הלחם עד תמן תנינן נמחק: **[ה]** ה"ג יצא קציר העומר שהוא מצוה מאן תנא שומרי ספיחין וכו'. והשאר שבינתיים נמחק וגרס דתנן ר' ישמעאל:

גליון הש"ס

[א] עי' ש"ק ועיין תוס' מנחות דף פד ע"א ד"ה שומרי: **[ב]** עי' ש"ק ועיין תוס' מעילה דף יד ע"א ד"ה בונין ותוס' ב"ק דף עז ע"ב ד"ה אומר: